

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ
[CURRENT ISSUES IN LINGUISTIC SEMANTICS]**

УДК 821.131.1-311.6.09:316.624.3

Стаття надійшла до редакції [Article received] – 05.12.2022 р.

Фінансування [Financing] – самофінансування [self-financing]

Перевірено на плагіат [Checked for plagiarism] – 10.12.2022 р.

Оригінальність тексту [The originality of the text] – 89.43 %

<http://doi.org/10.17721/2663-6530.2023.43.01>

**МАНІПУЛЯТИВНІ СТРАТЕГІЇ «ГАЗЛАЙТИНГ» ТА «ПОСТІЙНЕ
РОЗЧАРУВАННЯ» У КОМУНІКАЦІЇ НЕГАТИВНИХ ПЕРСОНАЖІВ
РОМАНУ А.МАНДЗОНІ «ЗАРУЧЕНІ»**

Валерія Ігорівна Охріменко (м. Київ, Україна)

valeriaisabella@ukr.net

доктор філологічних наук, професор, професор кафедри романської філології

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

(Міністерство освіти і науки України)

01601, м. Київ, бульвар Тараса Шевченка, 14

У статті проаналізовано маніпулятивні стратегії «газлайтинг» та «постійне розчарування» у комунікації негативних персонажів роману А. Мандзоні «Заручені». Встановлено, що тактиками реалізації «газлайтингу» є нав'язування ціннісних орієнтацій і переакцентування та навіювання, а тактиками реалізації «постійного розчарування» є знецінення, дистанціювання, емоційного тиску, погроз. Перлокутивний ефект маніпулятивних стратегій «газлайтинг» та «постійне розчарування» є результуючою силою впливу зазначених тактик, кожна з яких має лінгвістичні маркери реалізації на всіх мовних рівнях; при цьому всі тактики є взаємопов'язаними. Мовлення маніпулятора характеризується вживанням мовленнєвих актів директивів-прескриптивів, що вводять нав'язані маніпулятором цінності, директивів-прохібитивів, що здійснюють ціннісну переорієнтацію жертви, сугестивів, що ретранслюють нав'язані цінності, та менасивів з метою залякування жертви та дестабілізації її психоемоційної сфери. Досягнення перлокутивного ефекту як результуючої дії маніпулятивних стратегій пояснюється прагненням жертви уникнути когнітивного дисонансу у її свідомості, що викликається суперечливими почуттями, емоціями, цінностями. Вербальна та невербальна поведінка жертви маніпуляції свідчить про безпорадність та її пасивну

(Актуальні питання лінгвістичної семантики [Aktual'ni pytannja lingvistichnoi' semantyku])

Маніпулятивні стратегії «газлайтинг» та «постійне розчарування» у комунікації негативних персонажів роману а.мандзоні «заручені» (Українською) [Manipuljatyvni strategii' «gazlajtyng» ta «postijne rozcharuvannja» u komunikacij' negatyvnyh personazhiv romanu a.mandzoni «zarucheni»]

© Охріменко В. І. [Ohrimenko V. I.], valeriaisabella@ukr.net

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

комунікативну позицію. Вживання А. Мандзоні синонімічних рядів та тропів створює смислове поле напруги, що відображає, з одного боку, протистояння маніпуляторів та жертви, з іншого, когнітивний дисонанс у свідомості жертви. Виділено синонімічні ряди на позначення жертви маніпуляцій, що відображають приреченість та гіперболізовану негативну оцінку жертви маніпуляторами. Асіндетон використовується А. Мандзоні з одного боку, у мовленні маніпулятора, що реалізує навіювання, з іншого боку, на позначення когнітивного дисонансу у свідомості жертви, охопленої суперечливими почуттями. Градація, з одного боку, використовується у мовленні маніпуляторів для підсилення тиску на жертву, з іншого боку, на зростання емоційного напруження та стану відчаю жертви. Антитеза є тропом *par excellence* для опису протистояння маніпуляторів та жертви і вживається: на позначення асиметричної комунікації між маніпулятором та жертвою; на позначення когнітивного дисонансу у свідомості жертви, що спричиняється суперечливими почуттями, емоціями та цінностями. Підсилюючий ефект має вживання антитези з другим компонентом з градацією. Ключовою антитезою є суперечність бажаного та реального, яку нарешті усвідомлює жертва маніпуляції: «*brillanti fantasie d'una volta – circostanze reali*».

Ключові слова: маніпулятивні стратегії, газлайтинг, стратегія постійного розчарування, когнітивний дисонанс, перлокутивний ефект.

MANIPULATIVE STRATEGIES OF GASLIGHTING AND CONSTANT DISAPPOINTMENT IN THE COMMUNICATION OF NEGATIVE CHARACTERS IN THE NOVEL OF A. MANZONI "BETROTHED"

Valeria I. Okhrimenko (Kyiv, Ukraine)

valeriaisabella@ukr.net

Advanced PhD (Philology), Professor, Professor at Romance Philology Department,
Taras Shevchenko National University of Kyiv
(Ministry of Education and Science of Ukraine)
14 Taras Shevchenko Blvd., Kyiv, Ukraine, 01601

The manipulative strategies of "gaslighting" and "constant disappointment" in the communication of negative characters in A. Manzoni's novel "Betrothed" are analyzed. It has been established that implementation tactics of "gaslighting" are the imposition of value orientations with overemphasis and suggestions, while implementation tactics of "constant disappointment" are devaluation, distancing, emotional pressure, threats. The perlocutionary effect of using manipulative strategies "gaslighting" and "constant disappointment" is the

(Current issues in linguistic semantics [Aktual'ni pytannja lingvistychnoi' semantyky])

Manipulative Strategies of Gaslighting and Constant Disappointment in the Communication of Negative Characters in the Novel of A. Manzoni "Betrothed" (in Ukrainian) [Manipuljatyvni strategii' «gazlajtyng» ta «postijne rozcharuvannja» u komunikacii' negatyvnyh personazhiv romanu a.manzoni «zaruchenii»]

© Okhrimenko V. I. [Okhrimenko V. I., valeriaisabella@ukr.net]

resultant force of influence of mentioned tactics. Each of these tactics has specific linguistic markers of expression; however, all the tactics are interrelated. The manipulator's speech is characterized by using of prescriptive-directive speech acts that introduce values imposed by the manipulator, prohibitive-directive speech acts that realize value reorientation of the victim, suggestives that accentuate imposed values, and menasives being their functional purpose intimidating the victim and destabilizing her psycho-emotional sphere.

Language means of expression the tactics of manipulative strategies "gaslighting" and "constant disappointment" are characterized by the following features: exaggerated negative evaluation of the victim "una rea, un'indegna, una scomunicata"; verbalization of neglecting the victim: "veniva corrisposta con uno sguardo sprezzante" "corrisposta con una noncuranza manifesta"; lexical units to indicate the physical isolation of the victim in a closed space: "clausura... stretta e intera; monastero", verbalization of minimizing communication with the victim and ignoring her "l'abbandono in cui era lasiata", "o non attaccava, o veniva corrisposta con uno sguardo distratto"; lexical units of emotional semantics to indicate the emotional alienation of the manipulator and ignoring the victim's desire for emotional connection: "seri, tristi, burberi", "insisteva, e tentava di famigliarizzarsi; lexical units of emotional semantics to denote insecurity, oppression, fear of the victim: "rimaneva poi umiliata, e sempre più afflitta, il terrore"; "sommessamente e tremando"; "uno sguardo tra atterrito e supplichevole". The produced perlocutionary effect as a result of manipulative strategies is explained by the victim's desire to avoid cognitive dissonance in her mind, which is caused by conflicting feelings, emotions, values. Verbal and non-verbal behavior of the victim of manipulations shows her helplessness and passive role in communication.

A. Manzoni's use of synonymous series and tropes creates a semantic field of tension that reflects, on the one hand, the confrontation between manipulators and the victim, and on the other, cognitive dissonance in the victim's consciousness. Manzoni created synonymous series for the designation of the victim of manipulations that reflect doom «la nostra infelice», «povera innocentina», «sventurata» and hyperbolized negative evaluation of the victim by manipulators: «una rea», «un'indegna», «scomunicata». The other synonymous series are used for the designation of causation of will imposed by manipulator: «irrevocabilmente stabilita», «necessità fatale», «vocazione impostale» and for the designation of isolation of the victim: «prigionia – carceriera – guardiana – clausura – monastero». A. Manzoni uses metaphor «prigionia» and comparison «clausura era stretta e intera, come nel monastero» for the designation of Gertrude's parents' castle. Asyndeton is used by A. Manzoni, on the one hand, in the speech of manipulator for suggesting, on the other hand, to indicate cognitive dissonance in the mind of the victim overwhelmed by conflicting feelings. Gradation, on the one hand, is used in the speech of manipulators to increase pressure on the victim: «seri, tristi, burberi», on the other hand, to increase the emotional tension and state of despair of the victim: «un altro gastigo oscuro, indeterminato, e quindi più spaventoso». Antithesis is the trope par excellence for describing the

(Актуальні питання лінгвістичної семантики [Aktual'ni pytannja lingvistychnoi' semantyky])

Маніпулятивні стратегії «газлайтинг» та «постійне розчарування» у комунікації негативних персонажів роману а.мандзоні «заручені» (Українською) [Manipuljatyvni strategii' «gazlajtyng» ta «postijne rozcharuvannja» u komunikacii' negatyvnyh personazhiv romanu a.mandzoni «zarucheni»]

© Охріменко В. І. [Ohrimenko V. I.], valeriaisabella@ukr.net

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

confrontation between manipulators and the victims and is used: to denote asymmetric communication between manipulators and the victim: «una gran confidenza – l'abbandono»; to indicate cognitive dissonance in the victim's mind, which is caused by conflicting feelings, emotions and values: «il rimorso del fallo, e una tenerezza fantastica di divozione; l'orgoglio amareggiato e irritato». The use of antithesis with the second component being part of gradation produces reinforcing effect: «quel fantasma – seri, freddi, minacciosi». The main antithesis is the contradiction between what is desired and what is real, which the victim of manipulation finally realizes: «brillanti fantasie d'una volta – circostanze reali».

Key words: manipulative strategies, gaslighting, strategy of constant disappointment, cognitive dissonance, perlocutionary effect.

Проблема маніпуляції свідомістю як різновиду соціально-психологічного впливу вивчалася у психології та політології, проте лінгвістичний аспект маніпулятивного впливу почав досліджуватися пізніше. Лінгвопрагматичний аспект дослідження мовних явищ ґрунтується на підході до мовлення як соціальної дії. У центрі уваги дослідників постає вивчення моделей та механізмів комунікативного впливу, зокрема маніпулятивного. Існує велика кількість наукових праць, присвячених вивченню маніпулятивних стратегій, що застосовуються для маніпуляції масовою свідомістю. Водночас, бракує досліджень маніпулятивних стратегій у міжособистісному спілкуванні, зокрема, у мовленні персонажів художніх творів. З огляду на зазначене, дане дослідження є **актуальним**.

Наукова новизна полягає у першій спробі:

- проаналізувати маніпулятивні стратегії «газлайтинг» та «постійне розчарування» та визначити тактики їх реалізації у вербальному та невербальному мовленні негативних персонажів роману А. Мандзоні «Заручені», здійснивши проєкцію маніпулятивних технік у психології на смисловий простір тексту роману;
- визначити лінгвістичні маркери тактик, що реалізують маніпулятивні стратегії «газлайтинг» і «постійне розчарування» у зазначеному романі;
- визначити особливості тропічних засобів, які вживає А. Мандзоні у романі «Заручені», що корелюють з втіленням тактик зазначених маніпулятивних стратегій, в аспекті створення смислового поля напруги.

Об'єктом дослідження є мовні засоби на позначення вербальної та невербальної поведінки маніпулятора, що застосовує маніпулятивні стратегії газлайтингу та постійного розчарування, та його жертви.

(Current issues in linguistic semantics [Aktual'ni pytannja lingvistychnoi' semantyky])

Manipulative Strategies of Gaslighting and Constant Disappointment in the Communication of Negative Characters in the Novel of A. Manzoni “Betrothed” (in Ukrainian) [Manipuljatyvni strategii' «gazlajtyng» ta «postijne rozcharuvannja» u komunikacii' negatyvnyh personazhiv romanu a.manzoni «zarucheni»]

© Okhrimenko V. I. [Okhrimenko V. I., valeriaisabella@ukr.net]

Предметом дослідження є лінгвопрагматичний потенціал мовних засобів на позначення вербальної та невербальної поведінки маніпулятора, що застосовує маніпулятивні стратегії газлайтингу та постійного розчарування, та його жертви; лінгвопрагматичний потенціал тропеїчних засобів в аспекті створення смислового поля напруги.

Матеріалом дослідження є роман А. Мандзоні «Заручені» літературного напрямку романтизму.

Мета роботи полягає у дослідженні смислового поля роману А. Мандзоні «Заручені» в аспекті визначення лінгвопрагматичного потенціалу тропеїчних засобів, що корелюють з втіленням тактик маніпулятивних стратегій «газлайтинг» та «постійне розчарування», а також у визначенні лінгвістичних маркерів зазначених тактик.

Реалізація мети передбачає виконання таких **завдань**:

1. дослідити тактики реалізації маніпулятивних стратегій «газлайтинг» та «постійне розчарування» у вербальній та невербальній поведінці персонажів А. Мандзоні «Заручені»;
2. встановити лінгвістичні маркери тактик, що реалізують маніпулятивні стратегії «газлайтинг» та «постійне розчарування»;
3. визначити особливості вербальної та невербальної поведінки маніпулятора та жертви, а також перлокутивний ефект маніпулятивних стратегій;
4. визначити особливості тропеїчних засобів, які вживає А. Мандзоні у романі «Заручені», що корелюють з втіленням тактик зазначених маніпулятивних стратегій, в аспекті створення смислового поля напруги.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Сучасні лінгвістичні дослідження зосереджуються на функціональному аспекті мови, що передбачає підхід до мовлення як соціальної дії і, відповідно, зумовлює пошук моделей і механізмів комунікативного впливу, до якого відноситься й маніпулятивний. Зазначимо, що у лінгвістиці маніпулятивний вплив став об'єктом аналізу значно пізніше, ніж у суспільно-політичних науках. У політології вивчалися маніпуляції масовою свідомістю [7], у той час як в психології – в аспекті міжособистісних стосунків [2; 19].

Один із постулатів психолінгвістики визначає сутність соціально-орієнтованої комунікації у здійсненні впливу як на соціальну структуру суспільства, так і на окремі суспільні групи. Уявлення про маніпуляцію передусім як вплив на масову свідомість впливає і на характер дослідження маніпулятивних стратегій у

(Актуальні питання лінгвістичної семантики [Aktual'ni pytannja lingvistychnoi' semantyky])

Маніпулятивні стратегії «газлайтинг» та «постійне розчарування» у комунікації негативних персонажів роману а.мандзоні «заручені» (Українською) [Manipuljatyvni strategii' «gazlajtyng» ta «postijne rozcharuvannja» u komunikacij' negatyvnyh personazhiv romanu a.mandzoni «zarucheni»]

© Охріменко В. І. [Ohrimenko V. I.], valeriaisabella@ukr.net

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

лінгвістиці. Так, переважна більшість досліджень маніпуляцій у лінгвістиці стосувалися політичного дискурсу [9; 11; 12], рекламного дискурсу [3], ЗМІ [4; 5; 6; 8]. Їх об'єднує те, що у центрі уваги постає маніпуляція масовою свідомістю.

Вивчення маніпуляцій в лінгвістиці в аспекті міжособистісного спілкування здійснювалося передусім в теорії мовленнєвих актів [1]. При дослідженні маніпуляції як комунікативної події на матеріалі мовлення персонажів художніх творів здійснюється моделювання структурно-змістової моделі, при цьому постулюється відсутність специфічних мовних засобів маніпулятивного впливу (Є. Денисюк) або здійснюється екстраполяція способів та засобів маніпуляцій у політичному дискурсі на мовлення персонажів, що розглядається в аспекті стилеутворюючих засобів на всіх мовних рівнях (Ю. Дідик). Ми вважаємо за доцільне здійснити лінгвістичне дослідження маніпулятивних стратегій зі здійсненням екстраполяції технік маніпуляції у психології на вербальну та невербальну поведінку персонажів літературного твору.

Виклад основного матеріалу дослідження. У психології під маніпуляцією розуміють різновид емоційного впливу, спрямованого на імпліцитно виражене спонукання іншої особи (осіб) до виконання дій всупереч волевияву [психол. сл.]. У лінгвістиці маніпуляція розглядається як різновид мовного впливу; при цьому слід розрізняти мовний вплив та мовну маніпуляцію. Якщо в основі мовного впливу знаходиться використання мовних засобів з метою переконання, то в основі мовної маніпуляції є навіювання. Мовна маніпуляція – це вплив з метою викликати зміни у стані свідомості комуніканта та його поведінці, що суперечить його волевияву, і здебільшого такий вплив не усвідомлюється ним. Маніпуляцію називають мовною, оскільки вплив під час комунікації здійснюється за допомогою мовних засобів [2, с. 9].

У мові мовленнєва маніпуляція розглядається як «різновид маніпулятивного впливу, який здійснюється шляхом майстерного використання певних ресурсів мови з метою прихованого впливу на когнітивну й поведінкову діяльність адресата» [9, с. 50-51]. Аналізуючи різні визначення маніпуляції, слід зазначити, що їх об'єднує те, що маніпуляція – це у будь-якому випадку вплив.

Оскільки маніпуляція – це вид психологічного впливу, що опосередковується через взаємодію вербальних і невербальних засобів, то для її вивчення потрібна інтеграція результатів психологічних і власне лінгвістичних досліджень. З огляду на

(Current issues in linguistic semantics [Aktual'ni pytannja lingvistychnoi' semantyky])

Manipulative Strategies of Gaslighting and Constant Disappointment in the Communication of Negative Characters in the Novel of A. Manzoni “Betrothed” (in Ukrainian) [Manipuljatyvni strategii' «gazlajtyng» ta «postijne rozcharuvannja» u komunikacii' negatyvnyh personazhiv romanu a.manzoni «zaruchenii»]

© Okhrimenko V. I. [Okhrimenko V. I.], valeriaisabella@ukr.net

зазначене вважаємо за доцільне при дослідженні маніпулятивних стратегій у комунікації негативних персонажів роману А. Мандзоні використовувати класифікацію маніпулятивних технік з психології, яка пов'язана з міжособистісними стосунками та включає в себе такі техніки: газлайтинг, постійне розчарування, проекція, стратегія безглузвих розмов, узагальнення та очорнення, абсурд та хороша маска [19]. У межах цієї статті розглянемо техніки газлайтингу та постійного розчарування.

Вибір у якоості матеріалу дослідження саме роману А. Мандзоні «Заручені» пояснюється тим, що у зазначеному творі автор належить до гетеродієгетичного типу наратора (наратор є всеобізнаним), а власне твір характеризується нульовою фокалізацією (наратор описує ментальну та психоемоційну сферу свідомості персонажів) [16, р. 142-143]. З огляду на зазначене неабиякий інтерес викликає дослідження лінгвопрагматичного потенціалу тропеїчних засобів, які вживає А. Мандзоні у романі «Заручені», що корелюють з втіленням тактик зазначених маніпулятивних стратегій, в аспекті створення смислового поля напруги.

При дослідженні вияву лінгвістичних маркерів маніпулятивних стратегій необхідним є дослідження як вербальної, так і невербальної поведінки маніпулятора та його жертви. Інформація, що транслюється за невербальним каналом, суттєво доповнює вербальну. Крім того, невербальна інформація є менш контрольованою свідомістю суб'єкта у порівнянні з вербальною, а тому і більш правдивою, оскільки більшість невербальних реакцій контролюється підсвідомістю [14; 17; 20].

Розглянемо поняття «маніпулятивна ситуація» та «маніпулятивна стратегія». Під **маніпулятивною ситуацією** ми розуміємо різновид конфліктної комунікативної ситуації, що включає такі компоненти, як маніпулятор, жертва маніпуляції, асиметричність ролей комунікантів (переваги маніпулятора в соціальному та майновому статусі, віковій категорії), схильність маніпулятора до авторитарності, що є предикторами цілеспрямованого та постійного впливу маніпулятора на жертву, причому такий вплив є прихованим і суперечить інтересам жертви.

При цьому чим більш вираженою є асиметричність ролей комунікантів, тим більшою є імовірність того, що маніпулятору вдасться досягти поставленої мети. Адже згідно К. Тейлор, саме сформованість когнітивних мереж, що містять інформацію категоризацію та концептуалізацію навколишнього світу, включаючи поведінкові паттерни, кількість когнітивних мереж та їх узгодженість є тим самим

(Актуальні питання лінгвістичної семантики [Aktual'ni pytannja lingvistychnoi' semantyky])

Маніпулятивні стратегії «газлайтинг» та «постійне розчарування» у комунікації негативних персонажів роману а.мандзоні «заручені» (Українською) [Manipuljatyvni strategii' «gazlajtyng» ta «postijne rozcharuvannja» u komunikacii' negatyvnyh personazhiv romanu a.mandzoni «zarucheni»]

© Охріменко В. І. [Ohrimenko V. I.], valeriaisabella@ukr.net

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

захисним механізмом, що дозволяє протидіяти маніпуляціям. Оскільки поведінкові паттерни, які є практично сформованими у повнолітніх, поповнюються новою інформацією і вдосконалюються протягом життя, особливо вразливим до маніпуляцій є неповнолітні [18].

У психології існує визначення «маніпулятивна техніка» [19]; техніка, у свою чергу, передбачає сукупність засобів, які вживає маніпулятор для досягнення цілей маніпуляції. Ми вважаємо за доцільне вживати термін «маніпулятивна стратегія», що реалізується через ряд тактик. Під маніпулятивною стратегією в лінгвістиці (пов'язаною з маніпуляцією масовою свідомістю) традиційно розуміють процес розробки та реалізації комунікативного завдання з метою впливу на адресата [4].

Ми визначаємо **маніпулятивну стратегію** як різновид конфліктної комунікації, цілеспрямований вплив маніпулятора з поєднанням вербальних і невербальних засобів, метою якого є зміна когнітивних установок та поведінки жертви, що суперечить її волевияву та системі цінностей; перлокутивним ефектом висловлювань, що реалізують маніпулятивну стратегію, є когнітивний дисонанс (термін Л. Фестінгера) у свідомості жертви, що змушує її діяти за бажанням маніпулятора. Маніпулятивна стратегія втілюється у ряді **тактик**, характеризує конкретну розмову або групу розмов (у ширшому розумінні – комунікацію) з певними цілями, які переслідує маніпулятор, і має перлокутивний ефект.

Якщо говорити про локуцію, ілокуцію та перлокуцію як смислові компоненти у структурі мовленнєвого акту (МА), то всі висловлювання маніпулятора мають неявно виражену *ілокутивну ціль*: жертва повинна сама здогадатися, що від неї хоче маніпулятор. Іншою ознакою ілокутивної цілі висловлювань маніпулятора є небажаність дії для жертви маніпуляції, що суперечить волевияву. А перлокутивний ефект виражається як результуюча дія маніпулятивної стратегії, що реалізується у N-кількості мовленнєвих ходів.

Що стосується видів МА у мовленні маніпулятора, то його висловлювання, адресатом яких є жертва маніпуляції, здебільшого відноситимуться до *директивів* та *менасивів*. Адже загальною семантичною ознакою директивів є суб'єкт, що каузує дію або стан іншого суб'єкта. Якщо говорити про основні прагматичні різновиди директивів (прескриптиви, прохібітиви, сугестиви, реквестиви), то у мовленні маніпулятора, адресованого жертві, вживатимуться прескриптиви, сугестиви, прохібітиви. Менасив (мовленнєвий акт погрози) має чітко виражену прагматичну

(Current issues in linguistic semantics [Aktual'ni pytannja lingvistychnoi' semantyky])

Manipulative Strategies of Gaslighting and Constant Disappointment in the Communication of Negative Characters in the Novel of A. Manzoni "Betrothed" (in Ukrainian) [Manipuljatyvni strategii' «gazlajtyng» ta «postijne rozcharuvannja» u komunikacii' negatyvnyh personazhiv romanu a.manzoni «zaruchenii»]

© Okhrimenko V. I. [Okhrimenko V. I., valeriaisabella@ukr.net]

пресупозицію небажання адресата виконати дію, що каузується суб'єктом мовлення, тому менасиви часто вживаються маніпуляторами. У маніпулятивній ситуації цю прагматичну пресупозицію отримують і прохібітиви.

Метою маніпулятора, що використовує маніпулятивні стратегії, є каузація зміни стану або виконання дії жертвою. Механізм впливу маніпулятора пов'язаний з каузацією когнітивного дисонансу, для уникнення якого жертва опиниться під впливом маніпулятора і виконає те, що він забажає. Під *когнітивним дисонансом* (термін Л. Фестінгера) розуміють стан вираженого психічного дискомфорту суб'єкта, що зумовлюється специфічним станом його свідомості, при якому існують суперечності між думками, емоціями, поведінкою; при зміні одного або кількох складників суб'єкт змінює інші, прагнучи до відновлення рівноваги [13].

Розглянемо маніпулятивні стратегії «газлайтинг» та «постійне розчарування» у романі А. Мандзоні «Заручені».

Маніпулятивна стратегія «газлайтинг» є однією з найпідступніших і найнебезпечніших. Метою газлайтингу є вплив на свідомість жертви, що призводить до спотворення сприйняття нею оточуючої реальності. Жертва газлайтингу зневірюється і втрачає себе як особистість, що робить її маріонеткою маніпулятора [19]. У свідомості жертви газлайтингу виникає когнітивний дисонанс, і саме щоб позбутися нього, вона виконує те, що хоче маніпулятор.

Постать маніпулятора-газлайтера втілює принц Монци – батько Гертруди. Мандзоні описує принца з Монци як суворого господаря, тирана. Аналіз лексичних одиниць на позначення референта «*principe*» – «*padrone austero*» [21, р. 182, 183] дає про нього уявлення як про сувору людину з високим соціальним статусом, до того ж наділену неабиякою владою «*grandissima autorità*». Сміслові поля мікротексту доповнюють лексичні одиниці на позначення рис характеру, таких як непохитна рішучість, невизнання авторитету інших «*immobilità di risoluzione, una ombrosa gelosia di comando*» [21, р. 183]. Тиран з високим соціальним та майновим статусом є ідеальним маніпулятором. Для того, як сприймаються його накази іншими, Мандзоні використовує епітет *fatale*. «*Necessità fatale*» [21, р. 183] задає перспекцію і вказує на фатальність, невідворотність долі його доньки, що була повністю від нього залежною. Лексичні одиниці (ЛЮ) на позначення каузації волевияву утворюють синонімічний ряд: «*condizione irrevocabilmente stabilita*», «*necessità fatale*», «*vocazione impostale*» [21, р. 182, 183].

(Актуальні питання лінгвістичної семантики [Aktual'ni pytannja lingvistychnoi' semantyky])

Маніпулятивні стратегії «газлайтинг» та «постійне розчарування» у комунікації негативних персонажів роману а.мандзоні «заручені» (Українською) [Manipuljativni strategii' «gazlajtyng» ta «postijne rozcharuvannja» u komunikacii' negatyvnyh personazhiv romanu a.mandzoni «zarucheni»]

© Охріменко В. І. [Ohrimenko V. I.], valeriaisabella@ukr.net

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Жертвою маніпулятора-газлайтера є донька принца, Гертруда, за яку було вирішено її долю практично до її народження: віддати її в монастир. Стосовно цього персонажу Мандзоні використовує влучні епітети, що утворюють синонімічний ряд і характеризують її знедоленість: «*la nostra infelice*», «*povera innocentina*», «*sventurata*» [21, p. 182, 184, 213].

Маніпулятивна стратегія «газлайтинг» реалізується через тактики: *нав'язування ціннісної орієнтації і переакцентування; нав'язування*. Розглянемо бінарну тактику *нав'язування ціннісних орієнтацій і переакцентування*. Саме у реалізації маніпулятивної стратегії газлайтингу тактика нав'язування ціннісних орієнтацій та тактика переакцентування є тісно взаємопов'язаними, утворюючи *бінарну структуру*. З одного боку, йдеться про нав'язування жертві цінностей та моделі поведінки; з іншого боку, здійснюється засудження емоційних проявів, цінностей, поведінки жертви, якщо вони суперечать силоміць нав'язаному маніпулятором канону. Якщо жертва чинить опір, її поведінка зазнає корекції.

Принц з Монци та члени його родини вдаються до маніпуляцій, щоб змусили Гертруду стати черницею. Мандзоні вживає оксюморон «*vocazione impostale*»: [21, p. 183] адже покликання не можна нав'язати силою. Здійснюючи *нав'язування ціннісних орієнтацій*, Гертруду з дитинства називали матінкою-абатисою, давали гратися ляльками, що зображали черниць, і своїми розмовами постійно давали зрозуміти їй, яка доля її чекає: «*Era un'idea sottintesa e toccata incidentemente, in ogni discorso che riguardava i suoi destini futuri*» [21, p. 183]. До *тактики переакцентування* батько вдавався через засудження поведінки дівчинки: її бажання віддавати накази, що є природним для маленьких дітей, оцінювалося як таке, що не є притаманним майбутній абатисі; при цьому наголошувалося, що коли вона виросте і стане абатисою, от тоді буде робити усе, що їй заманеться: «*Qualche altra volta il principe, riprendendola di certe maniere troppo libere e famigliari, alle quali pure ella trascorreva assai volentieri con uguale facilità, «ehi! ehi!» le diceva; «non è questo il fare d'una par tua: se vuoi che un giorno ti si porti il rispetto che ti sarà dovuto, impara fin d'ora a star sopra di te*» [21, p. 183]. Газлайтером здійснюється пригнічення емоційних проявів жертви: «*riprendendola di certe maniere troppo libere e famigliari*», а також переакцентування поведінки «*non è questo il fare d'una par tua*». Слід відмітити вживання каузальної структури, що встановлює залежність між бажаним вчинком та повагою: батько дає зрозуміти Гертруді, що поважати її будуть не

(Current issues in linguistic semantics [Aktual'ni pytannja lingvistychnoi' semantyky])

Manipulative Strategies of Gaslighting and Constant Disappointment in the Communication of Negative Characters in the Novel of A. Manzoni “Betrothed” (in Ukrainian) [Manipuljatyvni strategii' «gazlajtyng» ta «postijne rozcharuvannja» u komunikacii' negatyvnyh personazhiv romanu a.manzoni «zaruchenii»]

© Okhrimenko V. I. [Okhrimenko V. I., valeriaisabella@ukr.net]

безумовно, а лише тоді, коли вона стане абатисою: «*se vuoi che un giorno ti si porti il rispetto che ti sarà dovuto, impara fin d'ora a star sopra di te*».

Тактика навіювання полягає у багаторазовому повторі розмов, що транслюють бажані для маніпулятора цінності, які має прийняти жертва «*Era un'idea sottintesa e toccata incidentemente, in ogni discorso che riguardava i suoi destini futuri*». Навіювання реалізується через постійні нагадування, як у висловлюванні з імперативом, що вводить підрядне речення з деонтичною модальністю: «*ricordati che tu devi essere in ogni cosa la prima del monastero: perchè il sangue si porta tutto dove si va*» [21, p. 183]. Навіювання реалізується також через асиндетон, що вживає Мандзоні для передачі потоку мовлення, що обрушується на жертву: «*non son vezzi da una tua pari: se vuoi che un giorno ti si porti il rispetto che ti si conviene, impara fin d'ora a star più in contegno: ricordati che tu devi essere in ogni cosa la prima del monastero*» [21, p. 183]. Нав'язування ціннісних орієнтацій і переакцентування, а також навіювання «*Tutte le parole di questo genere stampavano nel cervello (...) l'idea*» [21, p. 183] є фактично *brainwashing*.

Отже, маніпулятивна стратегія «газлайтинг» реалізується за допомогою тактик навіювання ціннісних орієнтацій і переакцентування (навіювання маніпулятором власної системи цінностей і «перепрограмування» поведінки жертви) та навіювання (повтор навіязаних цінностей).

Лінгвістичними маркерами тактики навіювання ціннісних орієнтацій і переакцентування є: синонімічний ряд на позначення каузації волевияву: «*condizione irrevocabilmente stabilita*», «*necessità fatale*», «*vocazione impostale*»; МА директиви-прескриптиви з маркерами навіювання ціннісних орієнтацій «*essere in ogni cosa la prima del monastero*»; ЛО на позначення пригнічення емоційних проявів «*riprendendola di certe maniere troppo libere e famigliari*»; МА директиви-прохібітивні на позначення переакцентування, ціннісної переорієнтації жертви: «*non è questo il fare d'una par tua*», «*non son vezzi da una tua pari*», каузальні структури на позначення зумовленості між вчинком, бажаним для маніпулятора, і позитивною оцінкою жертви «*se vuoi che un giorno ti si porti il rispetto... impara fin d'ora...*».

Лінгвістичними маркерами тактики навіювання є: повтори, що транслюють навіязані маніпулятором цінності; МА директиви-прескриптиви, що вводять навіязані маніпулятором цінності: «*ricordati che tu devi essere in ogni cosa la prima del monastero*»; повтор МА директивів-прескриптивів як засіб сугестії; асиндетон для передачі потоку мовлення.

(Актуальні питання лінгвістичної семантики [Aktual'ni pytannja lingvistichnoi' semantyky])

Маніпулятивні стратегії «газлайтинг» та «постійне розчарування» у комунікації негативних персонажів роману а.мандзоні «заручені» (Українською) [Manipuljatyvni strategii' «gazlajtyng» ta «postijne rozcharuvannja» u komunikacii' negatyvnyh personazhiv romanu a.mandzoni «zarucheni»]

© Охріменко В. І. [Ohrimenko V. I.], valeriaisabella@ukr.net

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Розглянемо маніпулятивну стратегію «постійного розчарування». В основі цієї маніпулятивної стратегії є безпідставні звинувачення маніпулятора з метою викликати в жертви почуття провини і змусити виконати те, чого домагається маніпулятор [19]. У свідомості жертви виникає когнітивний дисонанс, який викликає почуття дискомфорту, і щоб позбутися нього, вона виконує те, що нав'язує їй маніпулятор.

Цю маніпулятивну стратегію застосовує принц з Монци до своєї доньки Гертруди, щоб змусити її нарешті принести обітницю і стати черницею назавжди. Принц з Монци та члени його родини вміло вдаються до маніпулятивної стратегії «постійного розчарування», маючи на меті змусити Гертруду погодитися стати черницею, при цьому дає їй зрозуміти, що її супротив – це її провини. За правилами того часу перш ніж прийняти обітницю, дівчина повинна була провести місяць за межами монастиря, в якому виховувалася. Приїхавши додому, Гертруда стає жертвою маніпуляцій свого батька та інших членів родини.

Ключовими тактиками, що реалізують стратегію «постійного розчарування», є *тактики знецінювання, дистанціювання, емоційного тиску, погроз*. Жертва підлягає знеціненню через те, що вона не така, якою її хоче бачити маніпулятор, тому вона знецінюється і дистанціюється; це продовжується до досягнення перлокутивного ефекту – підкорення жертви маніпулятору.

Сутність *тактики знецінювання* полягає в тому, що маніпулятор постійно дає зрозуміти жертві, що вона не виправдовує його очікувань. Для цього жертві надається негативна оцінка, що не відповідає дійсності, зазвичай гіперболізована. Опинившись у родинному замку, батько Гертруди, всі родичі і навіть слуги відразу дають їй зрозуміти, що вона не виправдала оцікувань, а отже, не така. Синонімічний ряд на позначення гіперболізованої негативної оцінки жертви у романі Мандзоні має такий вигляд: «*una rea, un'indegna, scomunicata*» [21, p. 188]. Родичі змушують почуватися Гертруду так, ніби вона злочинець, не є гідною своєї сім'ї, і навіть «відлучена від церкви». Мандзоні метафорично порівнює монастир, з якого приїхала дівчина в надії провести цілий місяць в колі сім'ї, з родинним замком, що теж став монастирем, навіть гіршим за той, який вона покинула: «*La clausura era stretta e intera, come nel monastero*» [21, p. 188]. Виявом *тактики знецінювання* є вербальна та невербальна поведінка не тільки членів родини, а навіть слуг (що так діяли з відома

(Current issues in linguistic semantics [Aktual'ni pytannja lingvistychnoi' semantyky])

Manipulative Strategies of Gaslighting and Constant Disappointment in the Communication of Negative Characters in the Novel of A. Manzoni “Betrothed” (in Ukrainian) [Manipuljatyvni strategii' «gazlajtyng» ta «postijne rozcharuvannja» u komunikacii' negatyvnyh personazhiv romanu a.manzoni «zaruchenii»]

© Okhrimenko V. I. [Okhrimenko V. I., valeriaisabella@ukr.net]

господаря), яка свідчить про зневажливе ставлення до Гертруди, доньки принца: «*corrisposta con una noncuranza manifesta*» [21, p. 189].

Для реалізації стратегії «постійного розчарування» типовою є **тактика дистанціювання**. Використовуючи цю тактику, маніпулятор зводить до мінімуму комунікацію з жертвою, щоб вона усвідомила свою «провину», при цьому він дає зрозуміти, що лише за умови спокутування провини можливе відновлення комунікації.

Тактика дистанціювання виявляється передусім у фізичній ізоляції дівчини, яка переважно більшість часу проводить у своїй кімнаті під суворим наглядом слуг: «*Le furon tenuti gli occhi addosso più che mai*» [21, p. 188]. Мандзоні порівнює її перебування вдома з перебуванням у монастирі: «*La clausura era stretta e intera, come nel monastero; d'andare a spasso non si parlava neppure*» [21, p. 188], на позначення батьківського замку вживає метафору «в'язниця» «*lunghe giorni di prigionia*» [21, p. 191], на позначення служниці, що стерегла Гертруду у зачиненій кімнаті – метафору «надзирателька»: «*vita noiosa di carceriera*» [21, p. 190], «*per un di que' dispetti della sua guardiana*» [21, p. 191].

Проявом тактики дистанціювання виступає зведення до мінімуму комунікації з дівчиною. Їй дуже рідко дозволялося бачитися з членами родини: «*Di rado, e solo a certe ore stabilite, era ammessa alla compagnia de' parenti e del primogenito*», а в ті рідкісні моменти, коли вона опинялася в сімейному колі, її бажання поговорити ігнорувалися: «*Nessuno le rivolgeva il discorso*». Невербальним маркером дистанціювання в комунікації виступає відсторонений погляд: «*quando essa arrischiava timidamente qualche parola, che non fosse per cosa necessaria, o non attaccava, o veniva corrisposta con uno sguardo distratto*» [21, p. 188]. Мандзоні використовує *антитезу* на позначення асиметричної комунікації: «*quando essa arrischiava timidamente qualche parola – veniva corrisposta con uno sguardo distratto*» [21, p. 188].

При реалізації стратегії постійного розчарування тактики знецінювання та дистанціювання взаємодіють з іншою тактикою: **тактикою емоційного тиску**. В основі тактики емоційного тиску знаходиться вербальна та невербальна поведінка маніпулятора, що свідомо прагне викликати негативні емоції жертви, при цьому їй дають зрозуміти, що єдиний спосіб змінити ставлення маніпулятора – підкоритися його волі. Це так званий шантаж за допомогою негативних емоцій.

(Актуальні питання лінгвістичної семантики [Aktual'ni pytannja lingvistichnoi' semantyky])

Маніпулятивні стратегії «газлайтинг» та «постійне розчарування» у комунікації негативних персонажів роману а.мандзоні «заручені» (Українською) [Manipuljatyvni strategii' «gazlajtyng» ta «postijne rozcharuvannja» u komunikacij' negatyvnyh personazhiv romanu a.mandzoni «zarucheni»]

© Охріменко В. І. [Ohrimenko V. I.], valeriaisabella@ukr.net

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Виявом *тактики емоційного тиску* є свідомо демонстрація маніпулятором негативних емоцій, які викликає у нього жертва за свою «провину». Як тільки Гертруда повернулася в замок, вона несподівано помітила, що усі члени родини поводяться з нею суворо, емоційно дистанціюються й ігнорують спроби бідолашної дівчини зблизитися: *«I parenti eran seri, tristi, burberi con lei, senza mai dirne il perché»*. Мандзоні використовує метафоричне порівняння, проводячи аналогію поведінки родини з церковною анафемою: *«un anatema misterioso pareva che pesasse sopra di lei, e la segregasse della famiglia, lasciandola soltanto unita quanto bisognava per farle sentire la sua suggezione»* [21, p. 188].

З одного боку, родичі емоційно дистанціюються від Гертруди, вдаючи суворість й ігноруючи прояв її почуттів, з іншого боку, відчай дівчини зростає; спочатку вона наважується з опасінням, а потім з наполегливістю вимолити бодай трохи родинної любові і ласки: *«non potendo più soffrire una così amara e umiliante distinzione, insisteva, e tentava di familiarizzarsi»*. Проте їй відразу дають зрозуміти, що існує лише один спосіб повернути прихильність родини: *«si sentiva subito toccare, in maniera indiretta ma chiara, quel tasto della scelta dello stato; le si faceva copertamente sentire che c'era un mezzo di riacquistar l'affetto della famiglia»* [21, p. 188]. Метою маніпуляцій є викликати у жертви розгубленість, страх та відчай. Замкнена у своїй кімнаті, Гертруда намагається знайти емоційний відклик бодай у слуг, які її охороняють, але марно, що викликає постійне зростання емоційного пригнічення: *«avrebbe voluto di grazia che le facessero qualche dimostrazione d'affetto... e scendeva anche a mendicarne, rimaneva poi umiliata, e sempre più afflitta»* [21, p. 189].

Дієвою тактикою реалізації маніпулятивної стратегії постійного розчарування є *тактика погроз*. Манупулятор використовує цю тактику по відношенню до жертви, погрожуючи покаранням за так звану провину, і дає зрозуміти, що лише спокутування провини, яке полягає саме у здійсненні того, що хоче маніпулятор, є єдиним способом уникнути суворого покарання. У романі Мандзоні принц з Монци, служниці якого вдалося перехопити лист його доньки, написаний єдиному із слуг, що ставився до неї з повагою та співчуттям, погрожує Гертруді неминучим покаранням.

Кульмінацією протистояння стає сцена розмови Гертруди з батьком, яка зі страхом очікує суворого покарання за те, що було перехоплено її лист, який вона написала до єдиного слуги, який співчував її становищу. Страх перед батьком є

(Current issues in linguistic semantics [Aktual'ni pytannja lingvistychnoi' semantyky])

Manipulative Strategies of Gaslighting and Constant Disappointment in the Communication of Negative Characters in the Novel of A. Manzoni "Betrothed" (in Ukrainian) [Manipuljatyvni strategii' «gazlajtyng» ta «postijne rozcharuvannja» u komunikacii' negatyvnyh personazhiv romanu a.manzoni «zarucheni»]

© Okhrimenko V. I. [Okhrimenko V. I., valeriaisabella@ukr.net]

безмежним: «*il terrore... non si può descrivere ne immaginare*» [21, p. 189]. Мандзоні використовує антитезу в описі сцени протистоянні батька й доньки: «*era quel padre, era irritato, e lei si sentiva colpevole*» [21, p. 189]. Відмітимо вживання Мандзоні не посесивного, а вказівного займенника, що є означенням по відношенню до *padre* і створює ефект дистанціювання: *quel padre*.

Принц погрожує Гертруді, протиставляючи реальну погрозу віртуальній, тій, що її неминуче очікує в майбутньому: «*Le parole non furon molte, ma terribili: il gastigo intimato subito non fu che d'esser rinchiusa in quella camera, sotto la guardia della donna che aveva fatta la scoperta; ma questo non era che un principio, che un ripiego del momento; si prometteva, si lasciava vedere per aria, un altro gastigo oscuro, indeterminato, e quindi più spaventoso*». [21, p. 189]. Для протиставлення реальної і віртуальної загрози Мандзоні використовує антитезу, проте другий елемент антитези, що позначає віртуальну погрозу, містить градацію.

Перлокутивним ефектом менасивів є складний комплекс почуттів Гертруді, що включає почуття провини, каяття та страх перед майбутнім покаранням. Душевний стан героїні Мандзоні описує, вживаючи асиндетон: «*Rimase essa dunque col batticuore, con la vergogna, col rimorso, col terrore dell'avvenire, e con la sola compagnia di quella donna odiata da lei, come il testimonio della sua colpa, e la cagione della sua disgrazia*». [21, p. 189]. Асиндетон вживається на позначення когнітивного дисонансу у свідомості героїні, охопленої суперечливими почуттями і емоціями, що супроводжуються вегетативною симптоматикою, зокрема, прискореним серцебиттям: «*col batticuore*».

Отже, маніпулятивна стратегія «**постійного розчарування**» реалізується за допомогою таких тактик: *знецінення* (негативна характеристика жертви та її вчинків), *дистанціювання* (відмова від комунікації або її мінімізація), *емоційного тиску* (шантаж за допомогою негативних емоцій), *погроз* (менасиви з метою залякування). Кожна з тактик має лінгвістичні маркери.

Лінгвістичними маркерами тактики знецінювання є: гіперболізована негативна оцінка жертви (*la guardavano come una rea, come un'indegna*); вербалізація зневажливого ставлення (*veniva corrisposta con uno sguardo sprezzante; corrisposta con una noncuranza manifesta*).

Лінгвістичними маркерами тактики дистанціювання є: синонімічний ряд на позначення фізичної ізоляції у замкненому просторі (*clausura... stretta e intera; monastero, carceriera, guardiana*); вербалізація зведення до мінімуму комунікації

(Актуальні питання лінгвістичної семантики [Aktual'ni pytannja lingvistychnoi' semantyky])

Маніпулятивні стратегії «газлайтинг» та «постійне розчарування» у комунікації негативних персонажів роману а.мандзоні «заручені» (Українською) [Manipuljatyvni strategii' «gazlajtyng» ta «postijne rozcharuvannja» u komunikacij' negatyvnyh personazhiv romanu a.mandzoni «zarucheni»]

© Охріменко В. І. [Ohrimenko V. I.], valeriaisabella@ukr.net

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

(*l'abbandono in cui era lasciata*), вербалізація ігнорування спроб жертви вступити в комунікацію (*la segregasse della famiglia; o non attaccava, o veniva corrisposta con uno sguardo distratto*).

Лінгвістичними маркерами тактики емоційного тиску є: ЛО емотивної семантики на позначення:

- емоційної відчуженості та осуду жертви маніпуляторами: «*seri, tristi, burberi*», «*seri, freddi. minacciosi*»;
- бажання жертви емоційного зближення з маніпулятором: «*insisteva, e tentava di familiarizzarsi*»;
- негативного емоційного стану жертви: невпевненості пригнічення, страху: «*rimaneva poi umiliata, e sempre più afflitta, il terrore*»; «*domandò, sommessamente e tremando*»; «*uno sguardo tra atterrito e supplichevole*»;
- почуття провини жертви: «*si sentiva colpevole*».

Лінгвістичними маркерами тактики погроз є: МА менасиви, антитеза на позначення реальної та віртуальної загроз: «*il gastigo intimato subito – un altro gastigo*», менасив-підсилення за допомогою градації «*un altro gastigo oscuro, indeterminato, e quindi più spaventoso*».

Як тільки маніпулятор виявляє ознаки того, що жертва готова поступитися, він її підбадьорює, вдаючи прихильне ставлення, що реалізується через слова-афективи: «*Brava! Bene!*» *esclamarono a una voce la madre e il figlio*» [21, p. 198], підкріплюється інтонацією: «*disse solennemente il principe*» [21, p. 199] та виразом обличчя: «*si mostrava soddisfattissimo*» [21, p. 205].

Перлокутивний ефект маніпулятивних стратегій «газлайтинг» та «почуття провини» є цілком прогнозованим. На *невербальному рівні* для жертви характерним є тремтіння, опущений / благаючий, сповнений жаху погляд, що вказує на психологічний стан невпевненості та безпорадності: «*senza alzar gli occhi in viso al padre*» [21, p. 197]; «*sguardo tra atterrito e supplichevole*» [21, p. 197]; тремтячий голос, послаблений тон голосу: «*domandò, sommessamente e tremando*» [21, p. 197]; «*rispose con voce fiacca*» [21, p. 199]. На *вербальному рівні* мовлення жертви маніпуляцій характеризують МА квеситиви з маркером деонтичної модальності: «*domandò... che cosa dovesse fare*» [21, p. 197], замовчування «*Ma...*» *proferì sommessamente*» [21,

(Current issues in linguistic semantics [Aktual'ni pytannja lingvistychnoi' semantyky])

Manipulative Strategies of Gaslighting and Constant Disappointment in the Communication of Negative Characters in the Novel of A. Manzoni "Betrothed" (in Ukrainian) [Manipuljatyvni strategii' «gazlajtyng» ta «postijne rozcharuvannja» u komunikacii' negatyvnyh personazhiv romanu a.manzoni «zaruchenii»]

© Okhrimenko V. I. [Okhrimenko V. I., valeriaisabella@ukr.net]

p. 199]. Комунікативна позиція жертви маніпуляцій є пасивною: «*la povera ascoltatrice era annichilata*», «*non osò proferire parola*» [21, p. 198].

Досягнення перлокутивного ефекту як результуючої дії маніпулятивних стратегій пояснюється прагненням Гертруди уникнути когнітивного дисонансу. Тактики вербальної та невербальної поведінки маніпуляторів, що втілюють маніпулятивні стратегії «газлайтинг» та «постійне розчарування», викликають у свідомості жертви когнітивний дисонанс. Рушійною силою когнітивного дисонансу у свідомості Гертруди є суперечність бажаного та реального стану справ: бажання світського життя суперечить волі її батька. Принцу з Монци завдяки постійним маніпуляціям вдається зламати опір дівчини.

Ознакою когнітивного дисонансу жертви є **суперечливі почуття та емоції**: «*Due sentimenti di ben diverso genere contribuivan pure a intervalli a scemare quella sua antica avversione: talvolta il rimorso del fallo, e una tenerezza fantastica di divozione; talvolta l'orgoglio amareggiato e irritato dalle maniere della carceriera*» [21, p. 191]. Почуття провини та враженого самолюбства, що час від часу охоплюють Гертруду, потроху послаблюють її відразу до монастиря.

Іншою ознакою когнітивного дисонансу є **суперечливі цінності**: «*che strana comparsa doveva far quel fantasma, tra quegli altri così diversi da lui, seri, freddi, minacciosi*» [21, p. 190]. Паж зі спогадів Гертруди стає примарою, що протиставляється натиску сім'ї, яка нею маніпулює. Мандзоні використовує антитезу, другий компонент якої містить градацію, що передає ставлення до дівчини членів родини, а компоненти градації містять інформацію про тактику емоційного тиску «*seri, freddi*» та погроз «*minacciosi*». За нових обставин приємні спогади та фантазії стають примарами, віддаляються, втрачають значимість і протиставляються суворій реальності: «*Né più a lungo, o più volentieri, si fermava in quelle liete e brillanti fantasie d'una volta: eran troppo opposte alle circostanze reali, a ogni probabilità dell'avvenire*» [21, p. 190]. Антитеза «*brillanti fantasie – circostanze reali*» уособлює сутність когнітивного дисонансу, для уникнення якого дівчина змиряється з утраченими надіями. Наведений приклад ілюструє дію механізму витіснення: за умови несформованості когнітивних мереж з поведінковими паттернами на перший план висувається нова, існуюча реальність [15, p. 59].

Відчуженість родичів була для неї настільки нестерпною, настільки суперечила її уявленню про родинні стосунки (когнітивний дисонанс), що вона починає думати, що у цьому справді є її провина, і вирішує спокутувати «провину» і

(Актуальні питання лінгвістичної семантики [Aktual'ni pytannja lingvistychnoi' semantyky])

Маніпулятивні стратегії «газлайтинг» та «постійне розчарування» у комунікації негативних персонажів роману а.мандзоні «заручені» (Українською) [Manipuljatyvni strategii' «gazlajtyng» ta «postijne rozcharuvannja» u komunikacii' negatyvnyh personazhiv romanu a.mandzoni «zarucheni»]

© Охріменко В. І. [Ohrimenko V. I.], valeriaisabella@ukr.net

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

підкоритися волі батька (що є нічим іншим, ніж уникненням когнітивного дисонансу): «*Ma le venne in mente che dipendeva da lei di trovare in loro degli amici; e provò una gioia improvvisa. Dietro questa, una confusione e un pentimento straordinario del suo fallo, e un ugual desiderio d'espriarlo*». [21, p. 191]. Лише у момент усвідомлення вона відчуває радість «*provò una gioia improvvisa*», а в листі до батька її охоплюють суперечливі почуття: «*scrisse al padre una lettera piena d'entusiasmo e d'abbattimento, d'afflizione e di speranza, implorando il perdono, e mostrandosi indeterminatamente pronta a tutto ciò che potesse piacere a chi doveva accordarlo*» [21, p. 191]. Мандзоні влучно використовує антитези для зображення зміни настрою, суперечливих почуттів дівчини, визнання провини та бажання спокутувати її: «*d'entusiasmo e d'abbattimento*», «*d'afflizione e di speranza*», «*implorando il perdono – mostrandosi (...) pronta*»; при цьому імпульсивне рішення визнання провини є третім елементом градації, а між суперечливими емоціями та готовністю спокутування провини існує каузальний зв'язок: намір є результуючим впливом когнітивного дисонансу у свідомості жертви маніпуляції.

Розглянемо вживання тропів у романі А. Мандзоні, пов'язані з маніпулятивними стратегіями «газлайтинг» та «постійне розчарування», а також синонімічні ряди на позначення референтів (маніпулятора та жертви), що утворюють **сміслові поле напруги**. У результаті аналізу було виявлено, що вживання тропів Мандзоні підпорядковується зображенню протистоянь:

- 1) протистояння маніпуляторів і жертви;
- 2) когнітивного дисонансу в відомості жертви маніпуляцій, що перетворює її на іграшку в руках маніпуляторів.

Для зображення образу Гертруди Мандзоні вживає синонімічні ряди. Перший **синонімічний ряд** на позначення референта (жертви маніпуляцій) акцентує увагу на приреченості та нещасливій долі дівчини: «*la nostra infelice, povera innocentina, sventurata*» [21, p. 182, 184, 213]. Вживання зменшувально-пестливого суфікса передає безпорадність маленької дівчинки перед тиском батька. Другий **синонімічний ряд** на позначення гіперболізованої негативної оцінки жертви: «*una rea, un'indegna, scomunicata*» [21, p. 188] реалізує тактику знецінювання.

Поведінка батька Гертруди, принца з Монци, по відношенню до Гертруди уособлюється в **оксюмороні** «*vocazione impostale*» [21, p. 183]. Адже покликання не можна нав'язати силою. Відмітимо **синонімічний ряд** на позначення каузації

(Current issues in linguistic semantics [Aktual'ni pytannja lingvistychnoi' semantyky])

Manipulative Strategies of Gaslighting and Constant Disappointment in the Communication of Negative Characters in the Novel of A. Manzoni "Betrothed" (in Ukrainian) [Manipuljatyvni strategii' «gazlajtyng» ta «postijne rozcharuvannja» u komunikacii' negatyvnyh personazhiv romanu a.manzoni «zaruchenii»]

© Okhrimenko V. I. [Okhrimenko V. I., valeriaisabella@ukr.net]

волевияву маніпулятора: «*condizione irrevocabilmente stabilita*», «*necessità fatale*», «*vocazione impostale*» [21, p. 182, 183]. На позначення перебування Гертруди в отчому домі Мандзоні вживає **метафору**, визначаючи замок як в'язницю: «*lunghi giorni di prigionia*» [21, p. 191]. Служницю, що стереже Гертруду в замкненій кімнаті, Мандзоні метафорично називає надзирателькою: «*carceriera*» [21, p. 190], «*guardiana*» [21, p. 191]. У **порівнянні** «*La clausura era stretta e intera, come nel monastero*» [21, p. 188] рідний дім Гертруди порівнюється з монастирем, від якого вона прагнула віддалитися, натомість члени родини, використовуючи тактику дистанціювання, перетворюють для неї замок на справжнісінький монастир. Ізоляція, в якій опинилася дівчина, порівнюється з церковною анафемою: «*un anatema misterioso pareva che pesasse sopra di lei*» [21, p. 188]. У такий спосіб у **смисловому полі** утворюється **синонімічний ряд**, що окреслює замкненість героїні у фізичному просторі: *prigionia – carceriera – guardiana – clausura – monastero*.

Асіндетон використовується Мандзоні з одного боку, у мовленні маніпулятора, що реалізує навіювання: «*non son vezzi da una tua pari: se vuoi che un giorno ti si porti il rispetto che ti si conviene, impara fin d'ora a star più in contegno: ricordati che tu devi essere in ogni cosa la prima del monastero*» [21, p. 183], з іншого боку, для передачі когнітивного дисонансу у свідомості жертви, охопленої суперечливими почуттями та емоціями: «*Rimase essa dunque col batticuore, con la vergogna, col rimorso, col terrore dell'avvenire, e con la sola compagnia di quella donna odiata da lei, come il testimonio della sua colpa, e la cagione della sua disgrazia*». [21, p. 189].

Градація у романі Мандзоні також уособлює протистояння маніпуляторів та жертви. З одного боку, градація використовується маніпуляторами для демонстрації підсилення тиску на жертву. З іншого боку, градація використовується на позначення зростання страху та відчаю жертви маніпуляцій. Автор вживає **градацію** на позначення емоційного тиску родичів на Гертруду та зростання емоційного напруження: «*I parenti eran seri, tristi, burberi*» [21, p. 188], а також у сцені залякування Гертруди, в якій маніпулятор протиставляє реальну загрозу суворого покарання віртуальній, яка є набагато страшнішою: «*un altro gastigo oscuro, indeterminato, e quindi più spaventoso*» [21, p. 189]. Водночас Мандзоні часто вживає **градацію** на позначення зростання страху та відчаю жертви маніпуляцій: «*col batticuore, con la vergogna, col rimorso, col terrore dell'avvenire*» [21, p. 189]. Елементи градації на позначення тиску маніпулятора, з одного боку, та на позначення відчаю

(Актуальні питання лінгвістичної семантики [Aktual'ni pytannja lingvistichnoi' semantyky])

Маніпулятивні стратегії «газлайтинг» та «постійне розчарування» у комунікації негативних персонажів роману а.мандзоні «заручені» (Українською) [Manipuljativni strategii' «gazlajtng» ta «postijne rozcharuvannja» u komunikacij' negatyvnyh personazhiv romanu a.mandzoni «zarucheni»]

© Охріменко В. І. [Ohrimenko V. I.], valeriaisabella@ukr.net

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

жертви, з іншого, вступають у смислові відношення контрадикторності у смислового полі мікротексту, створюючи напругу.

Антимеза є тропом *par excellence* для опису протистояння маніпуляторів та жертви. В *антимезі* «*Tra loro pareva che regnasse una gran confidenza, la quale rendeva più sensibile e più doloroso l'abbandono in cui era lasciata Gertrude*» [21, p. 188] порозуміння членів сім'ї протиставляється ізоляції дівчини. За допомогою *антимези* Мандзоні зображує асиметричну комунікацію між маніпуляторами та жертвою: «*quando essa arrischiava timidamente qualche parola – veniva corrisposta con uno sguardo distratto*» [21, p. 188]. *Антимеза*, яку використовує Мандзоні, описуючи вирішальну розмову Гертруди з батьком «*era quel padre, era irritato, e lei si sentiva colpevole*» [21, p. 189] демонструє досягнення перлокутивного ефекту маніпулятивної стратегії «постійне розчарування». Відмітимо використання *антимези* Мандзоні на позначення протиставлення реальної загрози за удавану провину Гертруди та майбутньої, ще страшнішої: «*il gastigo intimato subito – un altro gastigo*» [21, p. 189].

Антимези вживаються на позначення *когнітивного дисонансу* у свідомості жертви, що спричиняється суперечливими почуттями, емоціями та цінностями: «*talvolta il rimorso del fallo, e una tenerezza fantastica di divozione; talvolta l'orgoglio amareggiato e irritato*» [21, p. 191]. Підсилюючий ефект має вживання *антимези* з другим компонентом з градацією: «*quel fantasma – seri, freddi, minacciosi*». Ключовою *антимезою* є суперечність бажаного та реального, яку нарешті усвідомлює жертва маніпуляції: «*brillanti fantasie d'una volta – circostanze reali*».

Досягнення перлокутивного ефекту маніпулятивних стратегій Мандзоні зображує Гертруду як абатису, що пов'язала своє життя з монастирем проти власної волі, вживаючи *нисхідну градацію*: «*sventurata, sfiorita, quasi scomposta*» [21, p. 178]. Заперечний префікс *s-*, що входить до компонентів градації, корелює із запереченням і включається у ширший контекст – заперечення особистості Гертруди її батьком-маніпулятором, а останній компонент градації «*scomposta*» за своєю семантикою уособлює руйнацію Гертруди як особистості.

Висновки. У комунікації негативні персонажі роману А. Мандзоні «Заручені» вдаються до маніпулятивних стратегій «газлайтинг» та «постійне розчарування». Тактиками реалізації «газлайтингу» є *нав'язування ціннісних орієнтацій і переакцентування та нав'ювання*. Тактиками реалізації «постійного розчарування» є

(Current issues in linguistic semantics [Aktual'ni pytannja lingvistychnoi' semantyky])

Manipulative Strategies of Gaslighting and Constant Disappointment in the Communication of Negative Characters in the Novel of A. Manzoni "Betrothed" (in Ukrainian) [Manipuljatyvni strategii' «gazlajtyng» ta «postijne rozcharuvannja» u komunikacii' negatyvnyh personazhiv romanu a.manzoni «zarucheni»]

© Okhrimenko V. I. [Okhrimenko V. I., valeriaisabella@ukr.net]

знецінення, дистанціювання, емоційного тиску, погроз. Перлокутивний ефект маніпулятивних стратегій «газлайтинг» та «постійне розчарування» є результуючою силою впливу зазначених тактик, кожна з яких має лінгвістичні маркери реалізації на всіх мовних рівнях; при цьому всі тактики є взаємопов'язаними. Мовлення маніпулятора характеризується вживанням мовленнєвих актів директивів-прескриптивів, що вводять нав'язані маніпулятором цінності, директивів-прохібтивів, що здійснюють ціннісну переорієнтацію жертви, сугестивів, що ретранслюють нав'язані цінності, та менасивів з метою залякування жертви та дестабілізації її психоемоційної сфери. Досягнення перлокутивного ефекту як результуючої дії маніпулятивних стратегій пояснюється прагненням жертви уникнути когнітивного дисонансу у її свідомості, що викликається суперечливими почуттями, емоціями, цінностями. Вербальна та невербальна поведінка жертви маніпуляцій свідчить про безпорадність та її пасивну комунікативну позицію.

Вживання А. Мандзоні синонімічних рядів та тропів створює *смысловое поле напруги*, що відображає, з одного боку, протистояння маніпуляторів та жертви, з іншого, когнітивний дисонанс у свідомості жертви. А. Мандзоні вживає *синонімічні ряди* на позначення жертви маніпуляцій, що відображають приреченість та гіперболізовану негативну оцінку жертви маніпуляторами. *Асиндетон* використовується Мандзоні з одного боку, у мовленні маніпулятора, що реалізує навіювання, з іншого боку, на позначення когнітивного дисонансу у свідомості жертви, охопленої суперечливими почуттями та емоціями. *Градація* з одного боку використовується маніпуляторами для підсилення тиску на жертву, з іншого боку, на зростання емоційного напруження та стану відчаю жертви. *Антитеза* є тропом *par excellence* для опису протистояння маніпуляторів та жертви і вживається: на позначення асиметричної комунікації між маніпулятором та жертвою; на позначення когнітивного дисонансу у свідомості жертви, що викликають суперечливі почуття, емоції та цінності. Підсилюючий ефект має вживання *антитези з другим компонентом з градацією*. Ключовою *антитезою* є суперечність бажаного та реального, яку нарешті усвідомлює жертва маніпуляції: «*brillanti fantasie d'una volta – circostanze reali*».

Література:

1. Бігунова, Н. О. «Ілокутивні цілі та перлокутивний ефект мовленнєвого акту схвалення (на матеріалі англomовного літературного дискурсу)». *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету* 38 (2019): 55–59.
2. Гуменюк, О. Є. *Психологія впливу* (Тернопіль: Економічна думка, 2003), 304.

(Актуальні питання лінгвістичної семантики [Aktual'ni pytannja lingvistychnoi' semantyky])

Маніпулятивні стратегії «газлайтинг» та «постійне розчарування» у комунікації негативних персонажів роману а.мандзоні «заручені» (Українською) [Manipuljatyvni strategii' «gazlajtyng» ta «postijne rozcharuvannja» u komunikacii' negatyvnyh personazhiv romanu a.mandzoni «zarucheni»]

© Охріменко В. І. [Ohrimenko V. I.], valeriaisabella@ukr.net

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

3. Зірка, В. В. «Мовна парадигма маніпулятивної гри в рекламі» (автореф. дис. д-ра філол. наук, Київ, 2005), 34.
4. Коваленко, А. М. «Мовні засоби реалізації маніпулятивного впливу в сучасних англomовних ЗМІ». *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету* 38 (2019): 214–218.
5. Козак, С. В. «Комунікативні стратегії як засіб маніпулятивного впливу в англomовних прес-релізах». *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»* 23 (2012): 68–70.
6. Левченко, Л. О. «Психологічні особливості діяльності засобів масової інформації». *Людина і політика* 2 (2001): 103-108.
7. Петренко, В. *Особливості визначення політичної мови «Політичний менеджмент»* 2 (2007): 16-24.
8. Різун, В. В., Непійвода, Н. Ф., Корнеєв, В. М. *Лінгвістика впливу* (Київ: ВПЦ «Київський університет», 2005), 148.
9. Руда, О. Г. *Мовне питання як об'єкт маніпулятивних стратегій у сучасному українському політичному дискурсі* (Київ: НАН України, Ін-т укр. мови, 2012), 232.
10. *Словник психологічних термінів* (Київ, Україна, 2015), <https://nuph.edu.ua/slovník-psihologichnih-terminiv/> (дата звернення: 31.01.23).
11. Dijk, T. A. What is a Political Discourse Analysis? *«Political linguistics»* 11 (1997): 11-52.
12. Dunmire, P. Political Discourse Analysis: Exploring the Language of Politics and the Politics of Language *«Language and Linguistics Compass»* 6 (11) (2012), 735-751.
13. Festinger, L. *A Theory of Cognitive Dissonance* (Stanford: Stanford University Press, 1962), 291.
14. *L'Acchiappabugiardi* (Padova, Italia, 2019), <https://agentieventori.it/pdf/Acchiappabugiardi.pdf>.
15. Panicucci, G. *Manipolazione mentale: i profili penali tra dogmatica e politica criminale* (Pisa: Università di Pisa, 2018), 297.
16. Samir, A., Salama, R. «Struttura e narratore ne I Promessi Sposi di Alessandro Manzoni» *Romanica Silesiana* 17 (1) (2020): 138-150. <https://doi.org/10.31261/RS.2020.17.11> (accessed 23.04.23).
17. *Smascherare chi mente* (Lugano, Svizzera, 2013), <https://www.donadelli.eu/smascherare-chi-mente.html> (accessed: 23.01.23).
18. Taylor, K. *Brainwashing: the science of thought control* (Oxford: Oxford University Press, 2004), 213.
19. Tecniche di manipolazione psicologica. *La mente meravigliosa* (Roma, Italia, 2018), <https://lamenteemeravigliosa.it/tecniche-di-manipolazione-psicologica/> (accessed: 23.05.22).
20. Vascotto, J. «Gli indici comportamentali della menzogna: analisi verbale e non verbale» (Trieste, Italia, 2019), <https://arts.units.it/retrieve/e2913fdd-6ad5-f688-e053-3705fe0a67e0/Documento%20di%20tesi.pdf> (accessed 5.05.22).

Джерельна база:

21. Manzoni, A. *I promessi sposi* (Milano: Mondadori, 1985), 816.

References:

1. Bigunova, N. O. «Ilokutyvni tsili ta perlokutyvnyj efect movlennjevogo actu skhvalennja (na

(Current issues in linguistic semantics [Aktual'ni pytannja lingvistychnoi' semantyky])

Manipulative Strategies of Gaslighting and Constant Disappointment in the Communication of Negative Characters in the Novel of A. Manzoni “Betrothed” (in Ukrainian) [Manipuljatyvni strategii' «gazlajtyng» ta «postijne rozcharuvannja» u komunikacii' negatyvnyh personazhiv romanu a.manzoni «zaruchenii»]

© Okhrimenko V. I. [Okhrimenko V. I., valeriaisabella@ukr.net]

- materiali anglovnogogo literaturnogogo diskursu)». *Naukovyj visnyk Mizhnarodnogo gumanitarnogo universytetu* 38 (2019): 55–59.
2. Gumenjuk, O. Y. *Psyhologija vplyvu* (Ternopil': Ekonomichna dumka, 2003), 304.
 3. Zirka, V. V. «*Movna paradygma manipuljatyvnoji gry v reklamii*» (avtoref. dys. d-ra filol. nauk, Kyjiv, 2005), 34.
 4. Kovalenko, A. M. «Movni zasoby realizatsiji manipuljatyvnogo vplyvu v suchasnykh anglovnnykh ZMI». *Naukovyj visnyk Mizhnarodnogo gumanitarnogo universytetu* 38 (2019): 214–218.
 5. Kozak, S. V. «Komunikatyvni strategiji jak zasib manipuljatyvnogo vplyvu v anglovnnykh pres-relizakh». *Naukovi zapysky Natsional'nogo universytetu «Ostroz'ka akademija». Serija «Filologichna»* 23 (2012): 68–70.
 6. Levchenko, L. O. «Psyhologichni osoblyvosti dijal'nosti zasobiv masovoji informatsiji». *Liudyna i polityka* 2 (2001): 103-108.
 7. Petrenko, V. *Osoblyvosti vyznachennja politychnoji movy «Politychnyj menedzhment»* 2 (2007): 16-24.
 8. Rizun, V. V., Nepyvoda, N. F., Kornejev, V. M. *Lingvistyka vplyvu* (Kyjiv, 2005), 148.
 9. Ruda, O. G. *Movne pytannja jak objekt manipuljatyvnykh strategij u suchasnomu ukrajins'komu politychnomu diskursi* (Kyjiv, 2012), 232.
 10. *Slovnnyk psyhologichnykh terminiv* (Kyjiv, Ukrajin, 2015), <https://nuph.edu.ua/slovnik-psihologichnih-terminiv/> (accessed: 31.01.23).
 11. Dijk, T. A. What is a Political Discourse Analysis? «Political linguistics» 11 (1997): 11-52.
 12. Dunmire, P. Political Discourse Analysis: Exploring the Language of Politics and the Politics of Language «Language and Linguistics Compass» 6 (11) (2012), 735-751.
 13. Festinger, L. *A Theory of Cognitive Dissonance* (Stanford: Stanford University Press, 1962), 291.
 14. *L'Acchiappabugiardi* (Padova, Italia, 2019), <https://agentievenditori.it/pdf/Acchiappabugiardi.pdf> (accessed: 11.01.23).
 15. Panicucci, G. *Manipolazione mentale: i profili penali tra dogmatica e politica criminale* (Pisa: Università di Pisa, 2018), 297.
 16. Samir, A., Salama, R. «Struttura e narratore ne I Promessi Sposi di Alessandro Manzoni» *Romanica Silesiana* 17 (1) (2020): 138-150. <https://doi.org/10.31261/RS.2020.17.11> (accessed 23.04.23).
 17. *Smascherare chi mente* (Lugano, Svizzera, 2013), <https://www.donadelli.eu/smascherare-chi-mente.html> (accessed: 23.01.23).
 18. Taylor, K. *Brainwashing: the science of thought control* (Oxford: Oxford University Press, 2004), 213.
 19. Tecniche di manipolazione psicologica. *La mente meravigliosa* (Roma, Italia, 2018), <https://lamenteemeravigliosa.it/tecniche-di-manipolazione-psicologica/> (accessed: 11.06.22).
 20. Vascotto, J. «*Gli indici comportamentali della menzogna: analisi verbale e non verbale*» (Trieste, Italia, 2019), <https://arts.units.it/retrieve/e2913fdd-6ad5-f688-e053-3705fe0a67e0/Documento%20di%20tesi.pdf>.
 21. Manzoni, A. *I promessi sposi* (Milano: Mondadori, 1985), 816.

(Актуальні питання лінгвістичної семантики [Aktual'ni pytannja lingvistychnoi' semantyky])

Маніпулятивні стратегії «газлайтинг» та «постійне розчарування» у комунікації негативних персонажів роману а.мандзоні «заручені» (Українською) [Manipuljatyvni strategiji' «gazlajtyng» ta «postijne rozcharuvannja» u komunikacii' negatyvnyh personazhiv romanu a.mandzoni «zarucheni»]

© Охріменко В. І. [Ohrimenko V. I.], valeriaisabella@ukr.net